

УДК 821.161.2-95.09

В. В. Краснощок

НЕПОВНОТА «УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ»: ДРАМА П. ТИЧИНИ У КРИТИЦІ Є. МАЛАНЮКА

У статті систематизуються роздуми Є. Маланюка, спрямовані на осмислення постаті П. Тичини в контексті окресленої проблеми «духовної суверенності» генія і таланту. Досліджуються взаємозв'язки між біографічними факторами становлення духовності і динамікою мистецької практики, яка була відбиттям внутрішньої суті поета. Здійснене наближення до розуміння феномену «національної душі» крізь призму долі і самореалізації відомих персон української культури.

Ключові слова: П. Тичина, «духовна суверенність», світопереживання, есеїстика Є. Маланюка

Постановка проблеми. Дилема аристократи/просвітяни (в контексті культурологічної теорії критика це дилема скитсько-еллінського і варяго-римського первня в національній ментальності) стали підґрунтям аналітичного осягнення Є. Маланюком підрадянської літератури. Літературознавець розглядає життєву позицію і творчу самореалізацію письменника («біографію духу») у контексті визначення міри вияву національної самоідентичності та здорового національного духу. Він вводить поняття «духовної суверенності» – цілісності і однозначності національної самоідентифікації митця, здатності письменника за посередництвом художньої практики утверджувати національний ідеал буття.

Мета статті полягає в систематизації роздумів Євгена Маланюка присвячених постаті П. Тичини; виявлення та усвідомлення раціонального й емоційного начал творчості митця, та дослідження Маланюком проблеми «духовної суверенності» генія і таланту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рецепція Є. Маланюком П. Тичини була спровокована свідомо установкою на полемічність, адже той був представником табору українських радянських письменників. Так, у діаспорній періодиці друкували поезії М. Рильського, М. Хвильового, студії М. Зерова («Літературно-науковий вісник» (Львів), «Веселка» (Варшава), «Стерні» (Прага) тощо), до еміграційних центрів у Польщі та Чехії доходили радянські літературні журнали та альманахи («Червоний шлях», «Літературний ярмарок», «Вапліте», «Життя і Революція»), окремі твори Б. Антоненка-Давидовича («Смерть»), Ю. Яновського («Майстер корабля»), Вал. Підмогильного, М. Хвильового, поетичний доробок неокласиків, М. Івченка, М. Філянського, Г. Чупринки, драми М. Куліша тощо, які ставали предметом гострих полемічних і критичних виступів вісниківців на чолі з Д. Донцовим, аналітичних роздумів Ол. Дорошкевича, О. Лотоцького, Д. Чижевського. Зауважимо, що критичні виступи були взаємними. У радянській періодиці («Літературна газета», «Критика», «Пролетарська правда») із оцінкою творчих практик «ворожого» буржуазного еміграційного табору виступали В. Гудима, О. Чепурний, А. Хвиля. Рецензуючи еміграційний часопис «Нова Україна» у статті «Художній матеріал у «Новій Україні», полеміст виявив обізнаність із доробком Катрі Гриневичевої, Ю. Дарагана, А. Павлюка, Кліма Поліщука, О. Стефановича, тощо.

Виклад основного матеріалу. Особливу увагу в контексті окресленої проблеми «духовної суверенності» генія і таланту Є. Маланюк присвятив П. Тичині

Відшуковуючи взаємозв'язки між біографічними факторами становлення духовності і динамікою мистецької практики, яка була відбиттям внутрішньої суті поета, літературознавець указав на глибокі ментальні чинники, що спровокували деформацію творчої особистості П. Тичини (акт «творчого самогубства»). Є. Маланюк характеризує кларнетиста як генія, вказуючи на планетарність і космічність його художнього мислення, інтуїтивізм як основи художнього переживання дійсності, архетипність образів, музичність як вияв діонісійського начала, одержимість тощо. Разом із тим, наголошує автор на тому, що відсутність міцної ментальної основи (духовна маргінальність митця, стан перехідності між селянсько-міщанською і священницькою культурою були обумовлені його походженням) визначила безособовість його творчої натури, а відповідно, у драматичний час тоталітарного тиску озвалася слабкою волею, страхом і внутрішнім зломом, що трагічно позначився на його манері.

До осмислення творчого доробку та особистості П. Тичини Є. Маланюк звертається у працях «Напровесні» (1922 р.), «Буряне поліття» (1927 р.), «М. Рильський у п'ятдесятиліття» (1951 р.), які відбивають динаміку дослідницької методики критика і його оцінок.

Студія 1922 року сповнена пієтету до молодого митця, що виражається в емоційності й пристрасності оцінок його «Сонячних кларнетів». Такою була, зумовлена і продиктована його концепцією митця-Месії, Генія, теоретична праця «Думки про мистецтво» (1923 р.). Основу цієї концепції склали філософсько-естетичні міркування Ф. Ніцше, викладені у праці «Народження трагедії із духа музики», тому феномен «геніальності» у Маланюковому трактуванні має генетичні витоки з ідеї німецького дослідника аполонівського і діонісійського начала творчості. Тож геніальне – це втілення діонісійського начала осягнення світу, завдяки якому «розбиваються пута індивідуальності і відкривається широкий шлях до Матері буття, до потаємної суті речей» [4, с. 117]. Властивостями такого мистецького способу осягнення дійсності є візіонерство, інтуїтивізм художнього мислення, сугестивність поетичного мовлення, яке здатне підсвідомо збуджувати відповідні імпульси (провокувати переживання, надихати на дії) в реципієнтів. З погляду аналітичної психології, такий тип мистецької практики, за визначенням К. Г. Юнга, є провісницьким. Його джерела заховані «в глибинах людської думки, <...> у глибинах доісторичної епохи або надлюдського світу, де протиставлені світло і темрява» [5, с. 38–39]. Психолог зауважує, що почасти зміст творів – результат такого художнього освоєння дійсності – залишається таємницею навіть для самого митця, бо він загалом не піддається людському розумінню: він надто концентрований, позачасовий, первісно хаотичний. Такі твори, на думку вченого, відзначаються високим рівнем символізації, їхній зміст який по-різному дешифрується людьми, залежно від їхнього культурного і духовного рівня розвитку, залежно від часу, епохи, панівного світогляду і т.д. Таким чином, геніальність має ще одну виразну ознаку, метафорично описану Ф. Ніцше як метафізичне осягнення світової волі (А. Шопенгауер), і точніше визначену Г. Юнгом як архетипність. У Є. Маланюка ця властивість мистецької творчості закорінена у національному духові – національній ментальній парадигмі світосприймання.

На початок 1920-х років, за спостереженнями Є. Маланюка, мистецька практика П. Тичини демонструвала саме такі характеристики художнього мислення і письма: «А ось перед нами поет, котрий співає так, як ліс – шумить, як сонце – світить, а вітер – хлюпоче в хвилях Дніпра.

Поет, для котрого не треба ні техніки, ні циркуля, бо правдивому талантові це все дається згори тим, що зветься *артистичною інтуїцією*.<...>

Те, що палахкотить в сферах *позарозумового єства Тичини* і що сформульовується в *інстинктивних метрах і ритмах його строф*, – не є наслідком праці, а є наслідком правдивого, на жаль, тепер мало відомого сучасним поетам процесу – *процесу натхнення*» [3, с. 310] (курсив наш – В. К.).

Підкреслюючи візіонерство поетової лірики, молодий критик патетично стверджував: «Занадто його твори подібні до пророцтв, щоб їх до кінця зрозуміло щоденне людство» [3, с. 314].

Так ознаки творчої манери П. Тичини, за спостереженнями Є. Маланюка, впливали із *музичності* його світовідчуття і світосприймання. Критик зауважує, що музика в ліриці є не тільки формотворчою, хоча й підтверджує це аналізом його звукопису, підґрунтям якого є інтуїтивне переживання автором буття. Вона ж є основою образності його поетичного світу, й у цьому суть його геніальності: «музика, котра завжди була і є кісткою справжньої поезії, служить Тичині тою, властиво, формою, в якій він приймає враження. Для всякого з'явища він оприлюднює, так би мовити, – його музичний еквівалент» [3, с. 310]. Ці твердження мали безпосередній генетичний зв'язок із інтерпретацією суті музики Ф. Ніцше. Німецький філософ трактував цей феномен як «вираження світу», його «метафізичне начало», як «безпосередній образ волі» [4, с. 118] і, зрештою, як «всезагальну мову», яка відбиває внутрішню суть явищ: «Музика пробуджує символічне споглядання діонісійської все загальності, музика надає символічному образу вищого значення, <...> музика здатна народжувати міф, трагічний міф» [4, с. 120], який стає символічним утіленням «діонісійської мудрості», за Ф. Ніцше.

Саме таким змістом сповнене Маланюкове розуміння природи символізму автора «Сонячних кларнетів»: «музика <...> стала *істотою поезії* українського поета П. Тичини. <...> У віршах Тичини *під тілом слів* – кипить кров, б'ється пульс життя пантеїстично-космічного, що *відбиває в собі такт Серця Світу*» [3, с. 310] (курсив наш – В. К.).

Ці ознаки стають для критика індикаторами геніальності творчості П. Тичини, вказують на довершеність і піднесеність, філософську глибину його набутку, який має загальнолюдське значення, що детермінується *космізмом* художнього мислення поета. Разом із тим індикатором належності цієї творчості до «високого мистецтва» є й *національна детермінанта* філософії буття П. Тичини, його світовідчуття і світопереживання. Є. Маланюк наголошує на тому, що «він – Син Космосу, в той же час (і перш за все!) є сином України – її чорнозему, її безкрайого простору» [3, с. 312].

У цих міркуваннях кристалізується пізніше сформульована і розгорнута в праці «Творчість і національність» (1935 р.) ідея взаємозалежності національного інстинкту й мистецької праці як відбитку духовності її репрезентанта, зокрема віддзеркалення повноти національної душі митця, що обумовлює гармонійність і цілісність художнього світу. Окрім того, у системі критеріїв оцінок творчої практики, розробленої Є. Маланюком, визначником елітарності (духовної повноти і динаміки) є диктат трагічного, переживання котрого стимулюють піднесення, пафос героїчного, волі і чину.

Цю властивість художнього світу П. Тичини підмічає спостережливий критик у наскрізному для лірики митця образі України, який виростає «в трагічну постать Жінки-Матері», в синтез Матері – Матері-України і Матері Божої-Мадонни [3, с. 312], що зумовлює й домінуючу тему – тему трагедії материнства (виразно національної проблеми ще від часів Т. Шевченка). Їх превалювання, для Є. Маланюка, є ознакою *природності реакції національної душі* поета на визвольні катастрофи 1917–1921 рр.

Інтуїтивізм національного ества П. Тичини, за спостереженнями дослідника, є підґрунтям медіумності (пророчості) його поетичних візій переродження народу-люду в народ-націю. Є. Маланюк називає таку неусвідомлену, ірраціональну прозорливість поета *одержимістю*. Характерно, що при цьому особистість самого митця, за його спостереженнями, розчиняється у стихії колективного несвідомого, що ним промовляє. Значно випереджаючи час, Є. Маланюк підійшов до розуміння колективного несвідомого («вища благодать») як основи візіонерського типу творчості. Порівняймо резюме українського поета-культуролога і засновника аналітичної психології. Перший указує на змістотворчу для поетичного слова геніального митця функцію колективного духу, який пригнічує, а то й знищує його індивідуальність: «Одержимий Тичина знайшов людські слова, щоб уняти ними це перше розплющення повік народу, як соціальної маси, що усвідомила себе самостійним Я і побачила своє місце окремим світом у космічній ієрархії. В цій одержимості *демоном відродження* головне значення Тичини, *чудового музичного інструменту*, на якому виконав *нарід пісню свого обудження*» (курсив наш – В. К.). Другий, описуючи психологічну природу візіонерського типу творчості, говорить про «пра-візію» – хаос, «загадкові форми прадавніх почуттів», які почасти є несумісними з «певними моральними категоріями» особистості митця і він прагне їх витіснити, приховати, зробити невидимим, для чого мобілізує весь арсенал своєї фантазії, але це так і не вдається, бо ці переживання є «поглядом у потойбіччя безодні людини» – «людським-і-аж-занадто-людським» [6, с. 98 – 99], за К. Г. Юнгом.

Таке відкриття Є. Маланюком ментальних основ геніальної творчості П. Тичини дозволило зробити йому декілька посутніх спостережень і висновків. Насамперед він зауважив, що, породжені глибинними духовними переживаннями поразки ренесансу, трагічні образи автора «Золотого гомону» сповнені пристрасності, емоційності і трагічності, що споріднює їх із піднесеністю і виводить знаковість цих образів за межі національного інтерпретаційного полі, надаючи їм загальнолюдського, за критиком, «загально-світового значіння».

Поряд із цим Є. Маланюк піднімає й важливе питання особистості митця, котрий стає провідником поривань і прагнень нації, її переживань, надії і передбачень долі. Наскільки індивідуальність митця цілісна? Наскільки вона виняткова і чим ця винятковість обумовлена, адже йдеться про генія? У такий спосіб актуалізується важлива для критика дослідницька парадигма обсервації особистості генія. Поштовхом до цього стали болісні драматичні метаморфози, які відбулися із П. Тичиною після 1925 року. Збірка «Замість сонетів і октав» була досить високо оцінена Є. Маланюком, котрий зауважив її трагічний пафос, що формував осердя музичності й слав передумови народження героїчного епосу [2, с. 300]. Утім в аналітичному нарисі «Українська література у світлі сучасності» критик зробив декілька промовистих визначень і висновків щодо особистості митця, які склали підґрунтя його творчого й духовного переродження. На думку Є. Маланюка, П. Тичина – «геніально-безособова постать нашої літератури відродження», проте ця безособовість, що дозволяє йому бути виразником колективного несвідомого і забезпечує загальнолюдський пафос його творів, для самого художника озивається безволлям, породженим відсутністю внутрішнього духовного стрижня, сили духу: «незважаючи на свідому волю до конструкції, до ствердження власного обличчя в “Плузі”, дальші зусилля Тичини були марні, і книга ця тільки обнажила *безхребетність і безвідповідальність автора, як особистості*. <...> з посідача геніальної теми обернувся обездрилений Тичина в пересічного літерата і нарешті замовк остаточно в мундирі “пролетарського” академіка» [3, с. 280] (курсив наш – В. К.).

Тема механізму (!) деградації творчої особистості П. Тичини проблема наскрізна для Є. Маланюка, бо її осмислення наближає автора до розуміння психологічного підґрунтя малоросійства в мистецтві. Дослідник добре розуміє чинники, які спровокували деформацію художника (говорить про об'єктивні причини тиску тоталітарної машини в «Буряному політті»), зіставляючи його постать із особистостями В. Еллана-Блакитного, М. Хвильового, констатує відсутність «ідейного пафосу» в П. Тичини, що примусило його «висіти у повітрі» і засудило на неплідність і фальш, а «фальш смертельний у мистецтві» – констатує літературознавець. Пізніше, 1951 року, повертаючись до цієї проблеми, Є. Маланюк окреслить й увиразнить тезу про «ідейність» як осердя творчої особистості, визначивши її як «культуру». Це поняття в авторському трактуванні має синтетичний характер: розуміється як комплекс світоглядних, естетичних, інтелектуальних особливостей індивідууму, сформованих на міцному ґрунті національного світовідчуття, стимульованого національним інстинктом. До того ж цілісність особистості, що забезпечується культурою – це ознака елітарності. У критика це поняття має не стільки соціальний вимір, скільки духовний. Елітарність є властивістю культури світоспоглядання, світопереживання тієї частини українства, для якої властивий активний духовний розвиток, стимульований насамперед освітою.

Висновки. Факт біографії П. Тичини («є сином бідного церковного дяка на Чернігівщині») для Є. Маланюка, за його власним зізнанням, «достатньо окреслює не так, може, “соціальний”, як культурний круг, з якого вийшов поет» [1, с. 300]. Саме в цьому критик бачить пояснення музичної культури митця, що «пізніш дали такий межуючий з геніальністю виквіт в “Соняшних кларнетах”». Проте духовна культура самої родини, у якій виховувався поет, була позначена «специфічною двозначністю», зумовленою духовною маргінальністю родини, що знаходилася в перехідному стані між селянсько-міщанською і священницькою. Тому-то П. Тичині бракувало «стихійної культури селянської хати» і елітарності культури духовенства. «У результаті, – підсумовує Є. Маланюк, – мусіла повстати певна знекоріненість, своєрідна соціальна неусталеність і анемічність. <...> І з цієї ж причини, думається, також легше було переломити крихке чернігівське стебло, що лише вспіло на короткий час рости, “Соняшним кларнетом”. Бракувало-бо Тичині міцнішого коріння в найпростішій “расовім” значенні цього слова» [1, с. 301].

Тож, на відміну від літературознавців-сучасників (Д. Донцов, І. Кошелівець, Ю. Лавріненко тощо), Є. Маланюк шукає глибших ментальних чинників деформації особистості П. Тичини, що в мистецькому аспекті інтерпретуються ним як «акт творчого самогубства». Його «музичне» переживання світу, не маючи глибокої духовної (культурної) основи, виплеснулося «Сонячними кларнетами» і, не підтримуване відповідно ментальною силою, поступово згасало. Тоталітарна система лише стимулювала цей процес, але, на думку Є. Маланюка, він був об'єктивним і незворотнім через анемію духовності художника.

Список використаної літератури

1. Маланюк Є. Книга спостережень : проза : в 2-х т. / Є. Маланюк. – Торонто : Гомін України, 1962. – Т. 1. – 525 с. ; Malaniuk Ye. Knyha sposterezhen : proza : v 2-kh t. / Ye. Malaniuk. – Toronto : Homin Ukrainy, 1962. – Т. 1. – 525 s.
2. Маланюк Є. Книга спостережень. Статті про літературу / Є. Маланюк. – Київ : Дніпро, 1997. – 430 с. ; Malaniuk Ye. Knyha sposterezhen. Statti pro literaturu / Ye. Malaniuk. – Kyiv : Dnipro, 1997. – 430 s.

3. Маланюк Є. Повернення : Поезії. Літературознавство. Публіцистика. Щоденники. Листи / Є. Маланюк ; упоряд. і передм. Т. Салига. – Львів : Світ, 2005. – 496 с. – (Сер. : «Ad Fontes – До джерел»); Malaniuk Ye. Povernennia : Poezii. Literaturoznavstvo. Publitsystyka. Shchodennyky. Lysty / Ye. Malaniuk ; uporiad. i peredm. T. Salyha. – Lviv : Svit, 2005. – 496 s. – (Ser. : «Ad Fontes – Do dzherel»).

4. Ницше Ф. Сочинения в 2-х т. / Ф. Ницше. – Москва : Мысль, 1996. – Т. 1. – 831 с. ; Nitsshe F. Sochineniya v 2-kh t. / F. Nitsshe. – Moskva : Mysl, 1996. – Т. 1. – 831 s.

5. Юнг К. Поэзия и литература // Юнг К. Психоанализ и искусство / К. Юнг, Э. Нойманн. – Москва : Рефл-бук, Ваклер, 1998. – С. 38–39 ; Yung K. Poeziya i literatura // Yung K. Psikhohanaliz i iskusstvo / K. Yung, E. Noymann. – Moskva : Refl-buk, Vakler, 1998. – S. 38–39.

6. Юнг К. Г. Психология і поезія / К. Г. Юнг // Антологія світової літературно-критичної думки XX століття / за ред. М. Зубрицької. – Львів, 1996. – С. 93–107 ; Yunh K. H. Psykholohiia i poeziia / K. H. Yunh // Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX stolittia / za red. M. Zubrytskoi. – Lviv, 1996. – S. 93–107.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2018.

V. V. Krasnoshchok

INCOMPLETENESS OF «UKRAINIAN HUMAN»:

P. TYCHINA'S DRAMA IN Y. MALANIUK'S CRITICISM

Y. Malaniuk devoted special attention to P. Tychyna in the context of the outlined problem of «spiritual sovereignty» of genius and talent. Looking for the interrelations between the biographical factors of the formation of spirituality and the dynamics of artistic practice, which was a reflection of the inner essence of the poet, the literary scholar referred to the deep mental factors that provoked the deformation of P. Tychyna's creative person. Y. Malaniuk characterizes the clarinetist as a genius, outlining planetary and space-consciousness of his artistic thinking, intuition as the basis of the artistic experience of reality, the archetype of images, musicality as the manifestation of the Dionysian origin, obsession, etc. At the same time, he stressed that the lack of a firm mental basis (the spiritual marginality of the artist, the state of transition between the peasant-bourgeois and priestly culture was due to his origin) determined the impersonal nature of his creative nature, and, accordingly, in the dramatic time of totalitarian pressure, he displayed a weak will, fear and internal fracture, which tragically affected his manner.

To understand the creative work and personality of P. Tychyna, Y. Malaniuk refers to the works of «Naprovesni» (1922), «Buriane polittia» (1927), «M. Rylskiy u piatdesiatylittia» (1951), reflecting the dynamics of the research methodology of the critic and his assessments. Thus, the signs of P. Tychyna's creative manner, according to Y. Malaniuk's observations, stemmed from the musicality of his attitude and worldview. The critic observes that the music in lyrics is not only formative, although it confirms this by an analysis of his soundtrack, the basis of which is the intuitive experience of the author of being. It is the basis of the imagery of his poetic world, and this is the essence of his genius. These signs evolve criticisms of P. Tychyna's genius and creativity, pointing to the perfection and sublime, the philosophical depth of his gain, which has a universal meaning determined by the cosmism of the poet's artistic thinking. Along with this, Y. Malaniuk raises an important issue of the artist's personality, which becomes the leader of the grips and aspirations of the nation, its experiences, hopes and predictions of destiny. The mechanism of the degradation of the P. Tychyna's creative personality is a cross-cutting problem for Y. Malaniuk, because its reflection brings the author closer to understanding of the psychological basis of malorossiystvo in art. The integrity of the individual provided by the culture is a sign of

elitism. In criticism, this concept has not so much a social dimension as spiritual. Elitism is a feature of the culture of world outlook, the world experience of the part of Ukrainians, which is characterized by active spiritual development, stimulated primarily by education.

Key words: P. Tychyna, «spiritual sovereignty», world empathy, Y. Malaniuk's essay.

УДК 821.111(73)-31.09

В. В. Кузебна
Л. О. Гречуха

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАННОЇ ПРОЗИ ШЕРВУДА АНДЕРСОНА (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ «КІТ БРЕНДОН»)

У статті проаналізовано романну прозу пізнього періоду творчості американського письменника Шервуда Андерсона, представлену твором «Кіт Брендон». Дослідницьку увагу зосереджено на особливостях організації внутрішньої та зовнішньої форми твору, а також на тих поетикальних домінантах, які можуть вважатися інноваційними для творчого доробку автора.

Ключові слова: романна проза, поетика, організація художнього мовлення, стиль усної нарації, образ оповідача і розповідача, авторська маска, структура оповіді.

Багатогранна творча спадщина Шервуда Андерсона охоплює різні за жанровими ознаками твори. Хоча у сучасному літературознавстві письменник позиціонується як видатний майстер малого епічного жанру, в його творчому доробку превалює саме романна проза (всього 10 романів, з них 3 – автобіографічні). Цілком поділяємо точку зору Девіда Д. Андерсона [16; 17], Роберта Дуна [20], Стівена Еніса [21], Девіда С. Крамера [23], які вважають, що саме у художній тканині романів Ш. Андерсон зміг сповна реалізувати свій творчий потенціал, втілити мистецькі плани та висвітлити теми і проблеми, «які хвилювали багатьох, але про них не наважувались говорити відверто [23, с. 73–79]».

Ш. Андерсон – один з небагатьох американських прозаїків ХХ століття, який слідом за Г. Адамсом, усвідомив архаїчність значного історико-культурного відрізка американського життя і визначив свою світоглядну позицію на рубежі двох різних епох: як письменник він далеко відійшов від однієї, але одночасно патріархальне минуле міцно вкоренилось в його свідомості. Цілком виправдано, що в центрі багатьох романів Андерсона – історичні та психологічні зрушення, на тлі яких персонаж опиняється перед проблемою ідейного або / і морального зросту. Саме цим визначена увага автора до таких наскрізних у його романістиці тем, як вплив процесів індустріалізації та соціального відчуження на психіку індивідуума, роль «несвідомого» у людських стосунках та проблема взаємовідносин між статтями.

Проза пізнього періоду, представлена романом «Кіт Брендон» («Kit Brandon», 1936 р.), який справедливо вважається яскравим репрезентативним матеріалом з огляду на еволюцію письменницької майстерності.

Актуальність нашого дослідження зумовлена, з одного боку, недостатнім рівнем і невідповідністю ступенів вивчення творчості Ш. Андерсона у вітчизняному літературознавстві, відсутністю дослідження його творчого доробку, в якому б було запропоновано аналіз рецепції його пізньої творчої діяльності, а з іншого – своєрідним